

blika, ki zagotavlja obstoj in neoviran razvoj teh narodov.

V prejšnjih časih so polagali največjo važnost na jezikovno izenačenje; v istini bi enak jezik kot posrednik kulture sčasoma, čeprav ne takoj, dovedel do popolne vzajemnosti interesov. Poizkusi jugoslovanskega kozmopolitizma so se pa ponesrečili, ser so imeli v sebi kal nadvlade in predpravic gotovih delov. Deloma so pa in ostajajo narodna, predvsem jezikovna sorodstva dejstva, na katerih temelji naš skupni interes in so važna točka jugoslovanske edinosti, ki lahko posredovalno pripomorejo k zblizanju skupnih socialnih, kulturnih in gospodarskih interesov.

Zmagalo je načelo, da se ideje postavijo višje od jezika; neobhodno potrebo jezikovne enakosti se je opustilo; po načelu enakosti in samoodločbe je združen troimenski narod drug poleg drugega v skupno dosego smotrov, povzdige in osamosvojitve, — narodne, kulturne, socialne in gospodarske — na demokratskem načelu enakih socialnih pravic brez nadvladanja in brez asimilacij; edin vedno v gospodarskem napredku in še edinejši v obrambnem — narodnem delu na zunaj ter kulturni povzdigi.

Ce se postavlja danes učiteljstvo na ta temelj in sprejema ponudbo za propagiranje teh idej danes kot lastne ideje, stori s tem samo svojo dolžnost!

Evangelij Jugoslovanstva ima prodreti danes v vrstah vseh treh narodov s tako silo, da bodo umetno gojena in pospeševana stremiljenja nasprotnikov z udržitvijo narodnostnih in verskih razlik ter notranjih narodnostnih in verskih sporov na mah izgubila svojo moč in bo ideja Jugoslovanstva onemogočila zopet njih nastop.

Zato vidimo najuspešnejše sredstvo v dosego tega smotra prvo stanovska združenja v svrhu povzdige njih interesne skupine; potem druženja kulturnih skupin po njih načelnih edinostih in tako dalje na enakih principih kakor smo to začeli pri Slovanstvu sploh.

Zato vidimo nacionalizem učiteljstva udeležen najvišje tedaj, kadar deluje za osamosvojitve vseh treh jugoslovanskih plemen skupno in solidarno.

Pozitivni del jugoslovanskega programa učiteljstva vidimo v združitvi vsega jugoslovanskega učiteljstva brez razlike narodnih plemen in brez razlike verskih naziranj v svrhu povzdige, osamosvojitve in razvoja vseh panog jugoslovanskega šolstva in v svrhu povzdige in osamosvojitve vsega jugoslovanskega učiteljstva v narodnem, socialno-politiškem, gospodarskem, stanovskem in kulturnem oziru; ga socialno in političsko vzgojiti ter dvigniti tako visoko da ne bo zastajalo za učiteljstvom drugih narodov in ne za drugimi stanovi troimenskega naroda.

SAMOIZOBRAZBA.

Prva naloga nam bodi, pridobiti si kolikor mogoče visoke, vsestranske in splošne naobrazbe.*

* Tov. J. P. piše v »Uč. Tov.« 19. apr. 1918 v članku »Med dvema dobama« o istem vprašanju sledeče:

Skoro je zaigralo malo ironije v njenih svetlih očeh.

»Oprostite, jaz nisem Lavra...«

Streslo ga je po vsem životu. Zakril si je oči z obema rokama, kakor da bi bil vse to doživel v sanjah.

»Vi niste Lavra? Vi niste — Lavra?«

Popadel ga je čuden strah, kakor da bi ga objela blaznost, dohitela smrt. Zvrtelo se mu je v glavi. Tista mlada ženska v azurni obleki, ki je stala še pred nekaj trenutki pred njegovimi očmi, sladka, očarujoča, polna miline, naj bi bila ta — mrzla, brez duše, brez usmiljenja? Ne in ne!

»To je Lavra? Roga se mojim čuvstvom! Iz ziva me in tira v blaznost! Kaj? Kdo? Te oči! Steklene, ki mi trgajo dušo! Ne, ne! Nikdar! —

»Vi niste Lavra? — Vi niste Lavra?« je ječal. »Govorite, prosim!«

Končno se je zgani in rekla:

»Oprostite... Oprostite, jaz nisem Lavra... Motite se...«

Okrenila se je in stopila v vežo. Kakor pribit je obstal Gašparčič in gledal, strmel — s klobukom v roki. Noge so se mu zapletale, ko je odhajal pobit, uničen... Lavrin glas mu je zvenel v duši:

»Oprostite, jaz nisem Lavra... Nisem Lavra... Nisem Lavra...!«

On pa je čutil, da je bila, da je bila, da ni več in da nikoli več ne bo njegova...

»Naš najnujnejši stanovski problem je vprašanje samoizobrazbe, in sicer v onih panogah, ki odločajo v vsakdanjem delu: narodno gospodarstvo in socialna politika. K temu bi šlo še družboslovje in modroslovje. Mogočno sredstvo imamo za prve čase v okrajnih učiteljskih knjižnicah. V te mora čimprej zdrav duh preuredbe. Ne k kvantitativnem, v kvalitativnem smislu. Saj ne bo treba mnogo knjig in revij, a take naj bodo, da obrodijo stoteren sad. Naša društva bodo morala skrbeti, da se ta akcija izvede; nič težkega ni. In v dobro roke naj pride zruje, da lepo vzklaj. Nič nasilja, zmožnost, zanimanje in veselje naj odločajo. Če se to delo razširi še med nadarjene, podjetne mlade ljudi izven stanu, tem bolje!«

Da je prvi in najnujnejši stanovski problem samoizobrazba, to dejstvo je uvidel že tedanji naraščaj. Zato je podarjal sledeče stališče:

Zalostna je resnica, da učiteljstvo, ki bi rado vodilo in izobraževalo narod, v mnogih slučajih samo ni dovolj, ni vsestransko, vsaj temeljno izobraženo. To dejstvo vodi do misli, da je tu onemogočeno malopoučevanju učiteljstva onemogočeno pritisniti od takozvanih »višjih slojev« iskati vzroka; tu je iskati vzroka, da se je najivalo učiteljstvo »nezrelim politikom«.

Ni dovolj pedagoška in stanovska izobrazba; tudi ni dovolj, če mislimo o samoizobrazbi, da je izven šole gojiti in se samoizobraževati samo v vzgoji in pedagogiki, kakor ne to, da zadošča pri nadaljnjem svoji izobrazbi, da zasledujemo samo pedagoška, šolska in stanovska vprašanja; nujna podlaga naši samoizobrazbi mora biti v prvi vrsti, da se izobrazimo v sociologiji, da zasledujemo tudi politiko kot vedo, rekli bi, da se pečamo s socialno-politiškimi vprašanji v znanstvenem oziru ter jim priključimo znanje filozofije in narodno-gospodarskih vprašanj. Iz teh naj se razbere stremiljenje vzgojnih in pedagoških naših smotrov in le na teh naj temeljimo, če hočemo biti smireni; ce se resuje pedagoška vprašanja brez teh vprašanj, tedaj služi pedagogika sama sebi in ne družbi, ki ji je namenjena in zaradi katere se jo goji.

Vzrok, da šola ne da učitelju znanja v teh vprašanjih je v zlu, da se zahteva preizkušnja predizobrazba za sprejem v učiteljske ter se tam izgublja čas za drugimi osnovnimi predmeti, namesto da bi se na teh že zidalo in priključilo takoj v začetku še navedene predmete in gojilo pedagoško kot predmet, podrejen omenjenim vprašanjem.

In v svesti si tega, da je potreba v tem oziru krepkejših in inteligentnejših učiteljev, spoznati mora učiteljsko dijaštvo že, da se mu je v prvi vrsti samemu reformirati. Potreba je umakniti misel lahkomiselnosti resnemu in vztrajnemu delu; v resne, vztrajne in značajne učitelje se je vzgojiti in stvoriti si trden temelj, ki ga ne bo mogla omajati nobena sila.

Daleko premalo je, če se peča samo s šolskimi predmeti in vprašanji. Naloga, ki jo ima vršiti učitelj, že sama določa v katerih stvareh je učitelju potreba največ izobrazbe. Kakor je obširen delokrog učitelju, tako obširna mora biti tudi njegova izobrazba. Predvsem naj da splošne izobrazbe, ki naj da podlago, da je učitelj poučen o svojem stališču kot človek in o splošnih dogodkih v kulturnem svetu.

To je stališče, s katerim je že danes namen vsemu stremiljenju: Umsko in moralno izpopolnjevanje je smer, po kateri se misli uspešno doseči vse stanovske smotne, in samoizobrazba je najuspešnejše sredstvo v dosego teh smotrov.

Kolikor bolj bo učiteljstvo izobraženo, toliko prej si pribori tudi boljše socialno stališče in stopnjo, ki mu gre na podlagi načela socialne pravičnosti in eksistencnega prava, odgovarjajočega važnosti socialnega dela in socialni stopnji njegovi; v tem smislu bo izvajanje tudi oni že večni boj za zagotavljanje zadostnega gnotnega stanja. V znanju in izobraženosti leži moč, ki se ji bodo morali ukloniti vsi tisti, ki nastopajo proti učiteljstvu kot njegovi nasprotniki in obrekovalci tega stanu.

Toda, kakor smo prej zagovarjali, da si mora učitelj najprej pridobiti splošne izobrazbe v navedenih temeljnih vprašanjih, da bo verziran o vseh, tako zagovarjamo za pozneje stališče, da se potem specializira učiteljstvo tudi na posamezne nepedagoške stroke, da bomo imeli na posameznih strokah in pri vprašanjih vede tudi v lastnih vrstah strokovnjake. Delitev dela je potrebna, da je vse delo uspešnejše in popolnejše, zato je potrebna tudi delitve izobrazbe, da se lahko delo vrši; in zato se mora vsak učitelj odločiti, ko je v temeljnih pojmih verziran v omenjenih vprašanjih vede in je dosegel gotovo točko splošne izobrazbe, da se odloči po tem za kako posamezno znanstveno polje in stroko, v kateri se nadalje izobražuje in izpopolnjuje ter jo zasleduje in v katere smislu deluje v stanovsko korist in povz-

digo bodisi v stanovskem tisku ali v organizaciji. Današnja generacija učiteljstva je bila bolj univerzalno izobražena, zato ni mogla nastopati v posameznih slučajih in v splošnem z isto sigurnostjo in temeljitostjo, kakor to že zahteva sedanjí čas in položaj od učiteljstva.

Problem samoizobrazbe ostane v programu učiteljstva vekomaj! Neobhodno se je potreba nadalje izobraževati in iskati kredstva v dosego tega smotra. Stojimo na stališču, da je pritegovati k našemu delu tudi lajke — neučitelje, ki so verzirani in strokovnjaki v posameznih znanstvenih — nepedagoških strokah in vprašanjih, da nam v teh pripomorejo k našim smotrom; naš tisk naj se preosnuje v revije, ki bodo v obliki meri poleg stanovskih in pedagoških vprašanj zasledovale in razmotrivale tudi nepedagoška in nestanovska, poljudno strogo znanstvena vprašanja gor navedenih strok;* strokovne organizacije naj popolnoma opuste razmotrivanje pedagoških vprašanj, ker stojimo na stališču, da je najdaljna pedagoška izobrazba stvar vsakega posameznika, sredstva so mu stanovski pedagoški tisk, Slovenska Šolska Matica, šolske in okrajne konference in knjižnice, pač pa naj se organizacijski sestanki uporabijo izključno v razmotrivanje stanovskih in znanstvenih vprašanj v zgoraj navedenem smislu in naj poglobljajo in razširjajo učiteljevo splošno, znanstveno-nepedagoško in nešolsko izobrazbo; prireajo naj se po čitniški tečaj, v katerih se bo predavalo o splošnih nepedagoških in nešolskih znanstvenih vprašanjih navedenih strok ter podajalo splošno izobrazbo; okrajne učiteljske knjižnice naj se izpopolnijo z nepedagoškimi in nešolskimi najvažnejšimi znanstvenimi deli omenjenih strok po skupnem zasnovanem načrtu; ko se na podlagi teh sredstev doseže primerno zanimanje, je prirejati tečaje globlje v kakem vprašanju ali stroki, obsežneje obdelano, specializirano. (Dalje prih.)

* »Učiteljski Tovariš« kot dnevnik.

Uredn.

Zimski viharji

so se umaknili

majniku!

V zapuščenih strelskih jarkih in na bojnih poljanah vzhoda klijeje trave, cvetlice in bogato snopje.

Pot do velike
žetve končne zmage in
splošnega miru

kaže

8. vojno posojilo.

Učitelj — setveni komisar.

Zopet so naprtli izstradanemu učiteljstvu težak posel. Kedar ne morejo razne oblasti dobiti za truda polno delo pa majhno nagrado nižjih uradnikov in drugih ljudi, pa zapro šolo, vprežejo učitelja in ga požene čez hrib in dol, od sela do sela, da napiše, koliko bo kmet pridelal žita, krompirja, fižola in bob. Ako bi bilo za to delo določeno primerno plačilo, bi učitelj ne prišel na vrsto!

Te dni ga je torej vzela v najem deželna statistična komisija. Opozoriti moramo tovariše, deželno vladjo, posebno pa deželni šolski svet na tako zapostavljanje učiteljstva in bagateliziranje šole! Že nekateri dekreti o imenovanju za setvene komisarje so brez nastova spisani na oseminkih papirja. Zanikarnim organom nemških okrajnih glavarstev se ni videlo vredno, da bi napisali dekret v dostojni obliki. Mnenja smo, da se je zgodilo to namenoma; saj bodo komisarji večimoma sami učitelji, in za te je vse dobro. Večina učiteljstva je šla na limanice tej naduti gospodi in se poprijela dela. Pa varali so jih tudi glede nagrade! Vsak komisar dobi od pole po 1 K. Nekaj tovariš je delal na dan neprenehoma 13 ur, izpolnil 13 pol in zaslužil 13 K. Za kaj naj porabi ta denar? Ali naj ima je vinarje za stanovanje, za hrano ali za svoj trud? Dodajati mora iz svojega žepa, če ni prazen, ker porabi gotovo na dan po 15 do 20 K. Za državo, ki trosi denar za vse potrebne in nepotrebne stvari, plačuj, ubogi učitelj, še primanjkljaj, ki ga imaš, ko opraviš zanj neprijeten posel. Pa pride še lepše! Poleg učitelja komisarja, ki dela in se trudi ves dan, sedi, dremlje in zeva od dolgega časa zapriseženi zastopnik občine, ki dobi na dan za svoje brezdelje po 10 K. Ni čuda, da je nekaj učiteljev poslanih dekrete vrglo v koš in se zahvalilo za tak posel. Nek tovariš je osebo vrnil okraj-

nemu glavarstvu pole. Poslušajoči uradnik ga je prosil, da naj ne pove tega drugemu, da tudi ne vrnejo pol. Na nekem okrajnem glavarstvu je pa pretel dotični uradnik z disciplinarnim postopanjem napram onim, ki bi se branili prevzeti to delo. Kaj smo res že tako daleč? Ali ni prva in edina učiteljeva naloga vzgoja in pouk izročene mladine? Ali se res sme že vsak najslabši uradnik obregniti ob ljudskega učitelja? Učiteljstvo rado dela za občno korist, rado da cesarju, kar je cesarjevega, toda vlada naj tudi stori to, kar je njena dolžnost.

Neodpušljivo je omalovaževanje učiteljskega poklica in šolskega pouka, ki se kaže v tem, da pokličejo učitelja iz razreda zadnji mesec šolskega leta neposredno pred vzprejemnim izpitom za srednje šole. Učitelj — setveni komisar — naj zapusti svoje učence v najvažnejšem času šolskega leta v veliko škodo otrokom in staršem. Kaj poreče k temu najvišja šolska oblast v deželi, ki ji mora biti prva in poglavita skrb napredek šolstva? Kdo ima ukazovati šolstvu, okrajno glavarstvo ali deželni šolski svet? Govore naj tudi starši in zahtevajo z vso resnostjo in strogostjo, naj se njih otrokom ne kratki po nepotrebnem pouka ob koncu šolske leta! Videant consules!

Zhorovanje Zavezine delegacije.

(Dalje.)

Učiteljstvo v vojni službi.

Še zvane marsikomu izmed nas lepi in ubrani akordi z našega prelepega jubilejnega koncerta. Ali smo bili tedaj po besedilu nekaterih teh pesmi res nekaki preroki? ... Čujmo še enkrat odlomke teh prerokovalk-

Naš starosta Janko Žirovnik poje z narodom:

»Ko se drevje ozelenjuje,
mladim fantom napovduje,
da je prišel tisti čas,
ko jih kliče vojskni glas.«

Z žalostnim narodnim tonom zatrjuje skladatelj Oskar Dev:

»Pomlad že prišla bo,
k' tebe na svet' ne bo,
k' te bodo djali v to hladno zemljo.«

In naš plodoviti skladatelj tovariš Emil Adamič ki je sedaj že tri leta v ruskem ujetništvu, je stopil takrat z Dragotinom Kettejem tudi med preroke v modernji skladbi »Moravska narodna«:

»Huda, huda vojska bo.
Kdo bo, kdo bo šel na njo?
Ktera ima ljubega, ljubega, prijaznega,
bode reva jokala...«

In zopet:

»Ko iz vojske prišel bom,
ženko vzamem te na dom,
ako da nebeški Bog!«

Vsi pa zlasti sedaj nestrpno povprašujemo v mogočnem unisonu te pesmi vedno in vedno glasneje:

»Ah, moj Bog, nebeški Bog!
Kdaj bo konec teh nadlog?...«

Ko je bila zaukazana mobilizacija, je šlo takoj mnogo naših vrlih tovarišev v vojno službo. Zapustili so kar čez noč svoj ljubljani dom, starše, ženo in otroke. Kmalu za temi so odšli novi tovariši že pri prvih, mnogi zopet pri naslednjih vojaških prebiranjih k vojnim zastavam. Mnog izmed teh je dal za svojo ljubljeno domovino cvet svojega življenja — svojo srčno kri. Drugi zopet se bore še danes na raznih bojnih poljanah navdane in nevstrašeno. Noben stan ni dal odstotno toliko mož pod orožje kakor naš učiteljski stan! V teh učiteljskih bojnih vrstah si videl marsikaj nepojmljivega. Tu mlad neizkušeni tovariš v cvetu življenja v svetli častniški uniformi, tam zopet star in častljiv učitelj pod pezo let v navadno prostaki obleki. Da naj so te uniforme že kakršnoli, eno je gotovo: priljubljeni so pri svojih stotnjah prav vsi po vrsti, zakaj učitelji poznajo najbolj narodovo dušo. Splošno se hvali tako učitelj — častnik kot hraber in navdušujoč bojevnik, kakor tudi učitelj — računski podčastnik kot zanesljiv, spreten in vesten vodnik računov.

Vsem našim umrlim tovarišem, ki so padli za dom in za cesarja veljaj po Simonu Gregorčiču naš žalni poslednji pozdrav:

»O naj jim pokoj bo, naj jih ljubeče
obseva žar neskončne božje sreče!...«

Delo učiteljstva v zaledju.

Četudi je morala Zaveza mnogokrat prekiniti smotreno delovanje in izvrševanju svoje prave naloge — svojega programa, pa ji je odkazal patriotski čut slovenskega učiteljstva drugo delovanje, sprva le v pomožnih komisijah in pri delu za »Rdeči križ«. Zaveza je stopila v službo domovine! Dne 14. avgusta l. 1914 je razposlala vsem svojim društvenim spomenico, v kateri jih pozivljaje, naj pritegnejo vse svoje članstvo dobrim delom usmiljenja in nagli pomoči. Slovensko učiteljstvo se je na ta apel takoj podalo na domoljubno delo. V Ljubljani se je osnoval permanentni učiteljski pomožni odbor, ki se je dal »Rdečemu križu« popolnoma na razpolago. Temu na korist

je bil izročen dar učiteljskih organizacij v znesku 1000 kron. Če bi imeli več, bi darovali še več. Organizacija slovenskega učiteljstva je podarila za ranjene vojake in vojakom, odhajajočim na bojno polje 1620 knjig razne vsebine iz svojih zaloz.

Izkaz o delu slovenskega učiteljstva v dobi vojne za »Rdeči križ«, za druge vojnopomožne svrhe in za vojna posojila, ki so bila nabrana deloma samo med nami, deloma po naših prizadevanjih, so pričre naše neprimerne požrtvovalnosti. Doslej je nabranih na ta način že okroglo 30 milijonov kron.

Tako vrši slovensko učiteljstvo ves čas tega groznega borenja prav vestno svojo patriotsko dolžnost. Delo je ogromno za naše razmere. To učiteljstvo je delovalo v raznih komisijah, pisalo nebroj prošnj in dajalo ljudstvu neštete nasvete. Pri tem pa ni pozabilo ne na vzgojo in ne na pouk izročene mu mladine.

Nič manjša ni bila patriotska požrtvovalnost šolske mladine pod večjim vodstvom učiteljstva. Šolska mladina je zabijala v »Brambni ščit«; nabirala kovine, volno, kavčuk, svinco, cink, stanio, baker, mesing, škartni papir, izdelke iz zlata in srebra; prispievala za tedenske dvovinarske zbirke; vojakom na bojno polje je pošiljala božične darove; nabirala čajno listje in koprive; sodelovala pri »Dnevih darovanja« in pri pomožni akciji za »Rdeči križ«; razprodajala patriotske znake v vojne namene in bila soudeležena pri vseh dosedanjih sedmih vojni posojilih. Kaj vse vzmore ravno učiteljstvo in po njem šolska mladina, ni znala ne dežela, ne država — in bodimo odkriti, niti sami nismo doslej tega vedeli! To so naravne posledice dobre organizacije.

Vse to je bilo vzrok, da so nas začeli upoštevati tudi v najvišjih kompetentnih krogih. Najlepše priznanje našemu patriotskemu delu sta dala pač c. kr. minister za deželno brambo Georgi in c. in kr. vojni minister Krobath. Ta pohvala se glasi: »Zahvala domovine k velikanskemu uspehu patriotskega delovanja za vojno učiteljstvo, ki s tako sijajnim vzgajanjem goji v šolski mladini pravi patriotizem. Klanjamo se pred orjaškim delom našega učiteljstva in mu zagotavljamo, da mu hvaležnost nas vseh dvigne nemiljiv spomenik v dvorih slave te vojne!«

Kaj stori avstrijsko-jugoslovansko učiteljstvo po vojni?

Učiteljstvo, ki se družijo v Zavezi, pa uravna rava vse svoje delovanje na narodnem, naprednem in demokratskem temelju, nujno želi, da se že vendar enkrat nakaže temu nad vse delavnemu učiteljstvu tudi pošteno plačilo. Ivan Cankar pravi: »Zastojkarstvo je eno izmed znamenj nekulture; zato je čas, da mu napravimo konec enkrat za vselej.« Noben stan še ni delal toliko zastoj kakor ravno učiteljstvo. Počas prihaja od tega prepuščanja tudi država. Sprva je nakazala deželam državne preodkaze iz malega finančnega načrta, pozneje je prispevala k vojnim draginjskim dokladom, nazadnje je določila enkratne nabavne prispevke. Vedno bolj se bliža sama našim zahtevam, saj se je ravno zadnje čase pogosto govorilo in pisalo, da hoče podpržaviti ljudsko šolstvo. Naj ima država še moč, da tudi izvede naše zahteve, ki merijo na to, da se nam dajo plače državnih uradnikov od XI. do VIII. činovnega razreda, in sicer po kategoriji C, kar nam gre po naših študijah.

Delo nas ni nikoli plašilo! Marljivo in skrbno se torej pripravljamo na oni čas, ki nas čaka po vojni, da se čimprej zacelijo skeleče rane, ki jih vidimo v šoli, v slovenskem narodu in v državi. **Dovolj je prelite krvi, dovolj je že solza!**

V letu najhujše vojne, kar jih je kedaj videl svet, sklepam tajniško poročilo po besedah našega miroljubnega vladarja:

»Najlepši dan za nas bo pač tisti, v katerem se trajno sklene tolikanj zaželeni mir!«

Konca svetovne vojne

ne povzročijo še tako dobro mišljene besede, ampak le trdna odločnost ki jo najbolj izvršujejo doma ostali z marljivim pospeševanjem 8. vojnega posojila.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljstva. Vsem v Zavezi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva včlanjenim okrajnim učiteljskim društvom, ki z ostro besedo zahtevajo, da naj vodstvo Zaveze skrbi za redno izhajanje »Popotnika«, javimo, da se je tehniško vodstvo Učiteljske tiskarne zavezalo in nam dalo zagotovilo, da natisne 1.—3. skupno letošnje številko »Popotnika« v obsegu najmanj 5 tiskovnih pol — 80 strani — zadnji čas do 15. julija t. l. Druge številke izidejo potem redno v mesecu avgustu, oktobru in decembru. Toliko v vednost vsem društvom na tozadevne dopise.

Vodstvo Zaveze.

Delegati so prijavila nastopna društva: II. Slovensko učiteljsko društvo za Istro: 3. Josip Valentič, nadučitelj, Sv. Anton pri Dekanih, društveni predsednik; 4. Fran Venturini, nadučitelj, Boršt; namestnik? III. Celjsko učiteljsko društvo: 5. Fran Brinar, nadučitelj, Gotovlje, društveni predsednik. 6. Ludvik Černež, nadučitelj, Griže; 7. Ema Lilekova, učiteljica, Gotovlje. Namestnika: Rudolf Wudler, nadučitelj, Liboje; Franc Pristovšek, učitelj, Zalec.

Istra.

»Slov. učiteljsko društvo za Istro« je imelo v četrtek, dne 23. maja t. l. v šolskem posloju v Borštu, svoj 35. letni redni občni zbor, ki se ga je udeležilo 31 učiteljev in učiteljic, kar se mora smatrati jako povoljna udeležba, ako se upoštevajo razmere v katerih živimo. Predsednik tov. Venturini odpravi zbiranje in pozdravlja prisrčno v svojem nagovoru došle člane in gov. Zorzenona, ki zastopa italijansko istrsko učiteljstvo; spominja se nato padlih in umrlih tovarišev ter čestita tovarišem, ki so bili odlikovani. V nadaljnjem svojem izjavljanju nam podaja tudi vizroke, zakaj se ni tekom vojne sklical niti en občni zbor. — Nato pozdravi tov. Fr. Zorzenon skupščino v imenu italijanskih tovarišev ter povdarja tesno združitev vsega učiteljskega v deželi v svrhu, da se dosežejo skupni cilji. — Nato prečita tajnik tov. Leonardis in blagajnik tov. Jerreb svoji letni poročili, kar vzame skupščina na znanje. — Tov. predsednik poda nato obširno poročilo o gnotnem vprašanju ter omenja vsa različna zborovanja, ki so se vršila skupno z našimi stari tovariši hrvatske, in italijanske narodnosti in resolucije, ki so se tozadevno sprejele. Tov. Zorzenon priporoča vztrajnost v boju za kruh ter vzajemno delovanje v tem smislu. Sprejme se nato soglasno sledeči predlag tov. Valentiča: »Slov. učiteljsko društvo za Istro« zbrano dne 23. maja 1918 na svojem rednem občnem zboru v Borštu, zahteva od vlade, naj ista nakaže istrskemu učiteljstvu takoj draginjske določke v zahtevani višini, da si zamore učiteljstvo preskubeti potrebni. Živil in drugih potrebščin po sedanjih oderuških cenah, ki sedaj splošno vladajo, ali pa naj mu ista preskrbi dotične potrebščine in živila v zadostni množini po normalnih cenah. V ostalem pa se je sklenilo pridružiti se akciji, ki jo bo podvezlo prihodnje dne 26. maja v Trstu celokupno, po svojih zastopnikih zbrano učiteljstvo vsega Primorskega brez razlike narodnosti ali političnih struj. — V novi društveni odbor so bili izvoljeni v vzklikom: za predsednika tov. Jož. Valentič, odborniki pa tov. Ant. Urbančič, Jos. Bertok ml. Fr. Orel in tovarišica Angela Čendemova. Za delegata v »Zavezino« zborovanje se soglasno izvoli tov. Fr. Venturini. — Ko smo med slučajnostmi rešili še nekatera vprašanja, tako z ozirom na izjavo, ki jo je podala v »Zavezini« opozicija, glede strokovnega tajništva pri »Zavezini« i. dr., sklene predsednik zborovanje ob pol 2. uri popoldne. —

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj ni zborovalo dne 13. junija, ker so bili mnogi učitelji zadržani ta dan kot poizvedovalni komisarji za letošnje poljske sadeže, ampak zboruje z istim dnevnim redom dne 4. julija t. l. v Kranju ob treh popoldne v ljudskošolskem posloju.

Štajersko.

Šmarsko-rovaško učit. društvo zboruje v nedeljo, dne 7. julija t. l. ob pol 10. uri popoldne na Ponikvi po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Celibah učiteljice, predava tovarišica Visenjak. 4. »Valjar«, učna slika, predava tovariš Stritar. 5. Slučajnosti. — K mnogobrojni udeležbi vabi za odbor. Toma Kurbus, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za celjski okraj. Dogovorno s predsednikom »Lehrerbunda« se je sklicalo dne 29. majnika t. l. v celjsko okoliško šolo učiteljstvo celjskega in vranskega okraja k sestanku, na katerem je urednik tov. Otter govoril o 8. voj. posoj. ter o perečih stanovitnih zadevah. Glede vojnega draginjskega doklada so se so glasno storili važni ukrepi.

S tem sestankom se je spojilo zborovanje našega učiteljskega društva. Vdeležba 43 članov, med njimi tov. Stanka Schreinerjeva kot nova članica; gostje: Siterjeva (Liboje), Strelcova (Vojnik), Preskerjeva (Petrovče); 6 tovarišev in tovarišic iz vranskega okraja in tov. Knaflič iz kozjanskega okraja. H. Hreščak-Pahor-Fleretovi »Izjavi« je govoril tov. Černež. Čeravno je prvi govornik govoril 2 uri, so poslušalci sledili trdi tem izvajanjem z velikim zanimanjem. Očrtal je učiteljsko mišljenje in delovanje v posame-

znih fazah, kakor se je pojavljalo od leta 1869 naprej. V enem oziru se lahko imenuje njegov govor, ki je naredil globok vtisk, nekaka »generalna izpoved«. Tov. Flere se strinja s Černeževimi izjavami. Knaflič nasvetuje, naj se odobri samo drugi del »Izjave«. Tov. Flere odgovarja, da bi se na ta način ravnalo malik bolniku, ki sprejme zdravlila, ne priznava pa bolezni. (Primeri šepa na vseh štirih. Pripom. ured.) Da se pojmi še bolj razbistre, se bo o izjavi razgovarjalo še v prihodnjem zborovanju, ki bi naj bilo še pred sklepom leta.

Izvolili so se delegati. Za »Zavezo«: L. Černej in F. Lilek, namestnika: R. Wudler in Fr. Pristovšek. Za »Zvezo«: M. Zgajnar, A. Petriček, A. Sivka in Lj. Schreiner, namestnika: F. Pečar, H. Zupanek.

Glede rednega izhajanja »Popotnika« se je sklenilo izjavo na vodstvo »Zaveze«.

Uredništvo »Učit. Tov.« se sklene prositi, da naj daje društvenim poročilom, ki naj bodo kratka in jedrnat, prednost, ne pa jih odlagati radi pomanjkanja prostora, drugim člankom na ljubo. Zbrani smo bili od desetih do pol dveh. Toičke vztrajnosti poprej nismo bili vajeni. Brinar.

Kozjansko učiteljsko društvo. Zborovali smo dne 23. vel. travna v Podsredi. Prisrčno je pozdravil tovariš predsednik goste in člane, »dobrodošel v našo središčino« je zaklical novemu tovarišu našega okraja in članu našega učiteljskega društva, Robertu Ivanušu v Kozjem. Povoljen in obilen obisk je pokazal zavedne člane. Odklenimo se čvrsto svoje organizacije, ker njej se imamo zahvaliti v gnotnem, kakor tudi v drugem oziru — tako je govoril predsednik ter vabil in vzpodbujal v bodoče še k obilnejši udeležbi. Po pozdravu se prečita in odobri zapisnik zadnjega zborovanja. Nato slede dopisi:

1. Sprejme se soglasno predlog glede ustanovitve strokovnega tajništva Zaveze z dostavkom, da sme izvoljeni delegat glasovati pri Zavezini delegaciji tudi proti, toda le tedaj, če bi se pozneje, računajoč od današnjega dne, pojavili doslej neznanji jako tehtni protizalogi, ki bi nujno zahtevali odklonitev ustanovitve tega tajništva.

2. Pri razgovoru o izjavi opozicije so bili soglasno sprejeti predlogi 1—7.

3. Okrogznica Zaveze glede delegacijskega zborovanja, glede članarine in učiteljske podpornega sklada za vojne vdove in sirote. Kot delegate za Zavezino delegacijsko zborovanje, ki se vrši meseca kimmovca v Ljubljani, se izvolita tov. predsednik Miloš Grmovšek in tov. Ante Potonik, tov. Milka Bračičeva pa kot namestnica.

4. Dopis štaj. Lehrerbunda glede 8. voj. posojila. Apeluje se na učiteljstvo, naj deluje za 8. voj. posojilo; v to svrhu se določijo isti agitatorji za posamezne kraje, kakor za 7. voj. posojilo.

Nato je sledilo predavanje tovariša Krajnika o temi: »Pravnost in brezpravnost«. Tovariš predavatelj je podprl svoje trditve z mnogimi zgledi iz vsakdanjega življenja in tako napravil svoje predavanje prav zanimivo in živahno. Tov. Milka Bračičeva poroča o delegacijskem zborovanju Zveze.

Z ozirom na pomanjkanje časa ne zboruje naše učiteljsko društvo to šolsko leto nič več, ker večina tovarišev je glavarstvo potegnilo k popisovanju polj, pri delkov. Tovariš predsednik določi sam kraj in čas prihodnjega zborovanja v bodočem šolskem letu ter zaključuje tako današnje zborovanje.

Cilka Vrečkova, zapisničarica.

Goriške vesti.

—g— Iz Tolminskega okraja. Neznani tovariš ali koleginja iz Tolminskega se je v »Učit. Tov.« obregnil ob našega tovariša Josipa Rakovščka ter zabavljala, da kot zastopnik učiteljstva ničesar ne stori v našo korist, ker mu je bolj za županski stolček in vodstvo aprovizacije, nego za korist učiteljstva. Da se tovarišu Rakovščku godi velika krivica, da ne zasluži tega očitanja, je priča podpisamec. S tovarišem Rakovščkom sva dopisovala raznim merodajnim deželnim in državnim poslancem glede draginjske doklade, še preden so bili v državnem zboru dovoljeni državni preodkazi ljudskošolskemu učiteljstvu. Tovariš Rakovšček je tudi interpeliral dežel. glavarja in menda tudi druge merodajne gospode. Da nam do danes še ni nakazano že zdavno dovoljena državna draginjska doklada, ni krivica nebržnost tovariša Rakovščka, niti okraj. šol. sveta, pač pa je temu krivica vlada in brezbržnost deželnega odbora. Tovarišu Rakovščku se imamo zahvaliti, da je tolminsko učiteljstvo dobilo leta 1916 lepo množino živil, ki jih je bila deželna gotovo tudi dotična učitelj. oseba, ki zdaj zabavlja in po krivici obdoljuje tovariša

Rakovščka. — Francišek Kašca, nadučitelj v Tolminu.

—g— † Franc Orešec, učitelj v p. na c. kr. pripravnici za srednje šole v Gorici, je te dni umrl v Mariboru. Polkojni Orešec je bil rodom štajerski Slovenec. Svoj čas je služil kot suplent na goriški gimnaziji, kjer je poučeval slovenščino. Par let je tudi tajnikoval pri »Matici slovenski« v Ljubljani. Bil je tih in skromen človek, dobra duša, ki je iskreno ljubila svoj narod. Kot učitelj slovenščine je bil posebno vnet za staro slovenščino in rekel bi, da je skoro preveč vsiljeval nje oblike. Bil je vnet učitelj in posebno v popravljanju slovenskih nalog pravi unikum: pri podčrtovanju pogreškov je ob robu zvezka vselej tudi navedel stran in paragraf lanežičeve slovnice, nanašajoč se na dotične pogreške. Le pomislite, kakše izredne marljivosti je bilo k temu treba! Mir in pokoj njegov! Plemeniti duši, a čast njegovega spomina!

Koroške vesti.

—k— Boj koroškega učiteljstva za izboljšanje eksistence. — Čeravno je gnotni položaj koroških učiteljev mnogo boljši kakor kranjskih, vendar je koroško učiteljstvo pred kratkem nastopilo v Celovcu z največjo energijo proti deželnim poslancem. Znano je, da je koroški deželni zbor najbolj liberalen v naši državi, ker šteje le tri klerikalne poslance in sicer 2 slovenska in 1 nemškega. Velike zasluge za liberalno večino ima pa na Koroškem ravno učiteljstvo, ker ob volitvah nima koroška duhovščina skoraj nikakega upliva na volilce. Ako bi bile sedaj volitve pred durmi — prepričani smo — da bi bili poslanci takoi pripravljeni ugoditi učiteljskim zahtevam. Tako pa stvar za nje ni tako nujna. Radovedni smo, kako se bo stvar sedaj razvila. Mogoče, da se kranjski učitelji kaj naučimo od svojih koroških tovarišev.

—k— Kaj smejo vse govoriti nemški učitelji? Učiteljsko društvo za šentvidski okraj je zborovalo dne 17. maja t. l. v St. Vidu na Koroškem. Sklenili so resolucijo, v kateri zahtevajo, da naj se jih uvrsti v iste plačilne razrede, kakor so državni uradniki štirih nižjih činovnih razredov. **Prav tako. To je stara zahteva vsega avstrijskega učiteljstva.** Potem so nadaljevali: »Z začudenjem smo izvedeli, da hoče vodstvo koroškega »Lehrerbunda« podpisovanje 8. vojnega posojila pospeševati z velikim shodom v Celovcu. Mi smo mnenja, da nismo dolžni tej državi, ki nas pusti poginjati v nezadostni bedi, prinašati še nadaljnih žrtve«. Kaj bi se zgodilo, če bi tako govorilo in sklepalo take resolucije slovensko učiteljstvo na svojih zborovanjih? Vlada bi nam namah razpustila vsa društva, plemič Kaltenecker pa bi pozaprl vse slovenske učitelje.

Kranjske vesti.

—r— Iz c. kr. mestnega šolskega sveta. O zadnji redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, ki se je vršila v torek, dne 28. maja 1918, smo prejeli sledeče poročilo. Predsednik proglasi sklepčnost in odpravi sejo. Poročilo o bistvenih kurenacijah in o načinu njih rešitve iz predsedstva vzame se na znanje. Odobri se zadnja seja z dne 26. aprila 1918. — Pripoznata se učiteljska Francu Schifferju šesta in Francu Petriču tretja petletnica. Za razpisano službeno mesto stalne nadučiteljice in voditeljice mestne slovenske dekliške osemrazrednice se predloži terno-predlog. Poročilo o vojnopomožni akciji preskrbe brezplačne obtuvi revni šolski mladini v šolskem letu 1917/18 vzaem se na znanje. Sklene se upravni odbor dnevnih zavetišč za revno šolsko mladino naprositi, da to akcijo prevzame tudi šolsko leto 1918/19 in izreči zahvalo deželnemu odboru kranjskemu in dež. glavarju dr. I. Sušteršiču ter mestni občini ljubljanski in g. županu dr. I. Tavčarju za izdatno podporo pri nakupu zgoraj omenjene obtuvi. Deželni odbor je naprositi, da nakloni stanarinske doklade ostalemu mestnemu učiteljstvu, ki je doslej še ni bilo deležno. Potem, ko se pojasni in reši še dvoje internih vprašanj pedagoške in administrativne vsebine, zaključuje predsednik, ker se nihče več ne oglasi za besedo, sejo.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za suplentke so nameščene: Ana Lazarjeva v Knopi, Alojzija Severjeva v Hinjah, Angela Doležalova v Železnikih in Kristina Pinteršičeva v Vodcah; suplentka v Horjulu Julija Baranova je imenovana za začasno učiteljico v Kostanjevici.

Štajerske vesti.

—š— Iz Slovenjebistriškega učiteljskega društva. Učiteljstvo ljudske šole v